

a szegedi pincelakásokban élők nyomorúságos helyzetét a detektívek által vezetett kvartély-cédulák. Egyetlen szegényes pincelakásban nyolc-tíz ember kap olcsó éjjeli szállást. Maga a vizes lakás is egészségtelen, betegséget lehelő, hát még a sok beteg ember összetömörülése? Valósággal a bacillusok tárházai ezek a földalatti patkánykaszárnnyak.

Miután Szeged szépséghibáiról van szó, nem lehet felemlítés nélkül hagyni az utcákat sem. A híres szegedi utcákat. A mellékutcák általános sajátsága, hogy rendezetlenek és ha egy kis eső esik, járhatatlanok. Nyakig kell sárba gázolni az embernek, míg az utca másik oldalára jut.

Nagyon sok víznek kell még a Tiszán lefolyni, míg Szegedből igazán „palotás Szeged” lesz.

A politikai helyzet.

(A válság. — Homo regius? — Királyi kihallgatások. — Miniszteri értekezlet.)

(Saját tudósítónktól.) A hivatalos lap mai száma a következő hivatalos jelentéssel tudatja a kormány lemondását:

Ő császári és apostoli királyi Felsége 1912. évi március 7-én Bécsben kelt legfelső elhatározásával a magyar összes minisztériumnak hivatali lemondását kegyelemben elfogadni és egyúttal meghagyni méltóztatott, hogy az egyes miniszterek hivatalos működésüket további legfelsőbb elhatározásáig folytassák.

A kormány lemondását a miniszterelnök ma a főrendiházban is bejelentette. Ezt a bejelentést a főrendek részéről a bizalomnak és ragaszkodásnak ugyanolyan tüntető megvalósulása kísérte, mint amilyenrel tegnap a képviselőház többsége elhalmozta a miniszterelnököt. A munkapárt tegnap este megtartott értekezletén ugyancsak egyhangú állásfoglalással fejezte ki a Héderváry gróf programja mellett való kitartását.

Egy félhivatalos könyomatos legilletékesebb helyről nyert fölhatalmazás alapján megcáfolja azt a hirt, mintha a lemondott miniszterelnök már most visszavonulna a politikától.

Ezek a jelenségek mind arra vallanak, hogy munkapárti részről nem tartják lehetetlennek a kormányválság olyatén megoldását, amely Héderváry gróf visszatérésével járna. A párt állásfoglalása a tartalékosokról szóló határozat mellett csakugyan utját vágja annak a kombinációnak, mely eddig Lukács László személye körül forgott s szinte eleve lehetetlenné teszi minden aktív hatvanhetes politikusként e határozat ellenére való vállalkozását.

Ugy a munkapárton, mint az ellenzéken egyhangú az a vélekedés, hogy a politikai válság nem húzódhatik el hosszú időn keresztül. A véderőreformnak valamilyen formában való elintézése s a hadsereg legnélkülözhetetlenebb szükségleteinek kielégítése oly sürgős immár, hogy ez a körülmény föltétlenül gyorsítóan fog hatni a korona eljárására is.

Ma reggel jól értesült politikai körökben arról beszéltek, hogy a király valószínűleg *homo regiuszt* fog küldeni, aki hír szerint nem lesz más, mint a volt közös pénzügy-miniszter: Burián báró. Burián bárónak ez nem lenne első ilyen megbízatása, mert egyszer a létszámemelés miatt kitört obstrukció előidézte válság idején már szerepelt, mint homo regiusz.

Burián báró hír szerint provizóriummal kívánná a válságot megoldani, úgy hogy a véderőjavaslatokat visszavonnák s helyette provizóriumot terjesztene elő. Minden körülmények között 67-es alapon lehetséges a válság megoldása.

Érdeklődéssel várják a királyi kihallgatások-

ra szóló meghívásokat. Ma még ilyen meghívást senki sem kapott. Elsőknek Csáky Albin gróf és Návay Lajos kapnak meghívást.

A főrendiház mai ülése után miniszteri értekezlet volt, melyen a kabinet tagjain kívül részt vettek Lerch Vilmos miniszteri tanácsos és György Loránt, miniszteri osztálytanácsos, akik néhány sürgős előterjesztést terjesztettek elő.

Másfélórás beszélgetés Goga Octaviannal.

A szegedi államfogházban fogadta munkatársunkat a világnevű író és politikus, aki nyilatkozott a politikáról, a magyar irodalomról, terveiről és aktuális kérdésekről.

(Saját tudósítónktól.) Három hete ül már a szegedi államfogházban a külvilágtól úgyzólván légmentesen elzárva: Goga Octavian, a magyarországi romániség szellemi arisztokráciájának fejedelme, — az aktuális nemzetiségi politika meggyanusított mártirja, — a modern román kultúra szuverén mindenhatója, — és a világsajtóban heteken át tárgyalt Vajda-Goga afférnak az egyik részvevője. Ha ehhez még hozzá írjuk, hogy Goga Octavian nemcsak mint kiváló politikus és költő teljesít a román nemzetiség tagjai között kulturhivatást, hanem mint Petőfi, Arany és Madách művészies fordítója a magyar költészet átültetésével is elévülhetetlen érdemeket szerzett a román irodalomtörténetben, akkor bizonyára sokat nyer érdemben és érdekességében az alábbi tudósításunk, amelynek folyamán Goga Octavian nyilatkozik a politikai, nemzetiségi és irodalmi aktuálításokról.

(Goga az állam foglya.)

Délután négy órakor kerestem fel Goga Octaviánt a szegedi államfogházban, hová izgatásért egy hónapra van elzárva. Goga éppen az udvaron sétált, mikor felkerestem és mély gondolatokba merülve rőtta a lépéseket az államfogház magas falakkal körülvett udvarán. Mikor megtudta, hogy interjuvról van szó, udvariisan felvezetett a társalgószobába, leültetett egy fauteilbe és minden kérdést megelőzve beszélni kezdett:

— Három hete vagyok már itten és az igazat megvallva, örülök, hogy kipihenhetem magamat. A legutóbbi, erős politikai harcok, ekszponált helyzetem, meggyanusított közéleti tevékenységem már régóta predesztináltak pihenésre. Jelenleg egymagam vagyok az egész fogházban és élvezem a csendet és a békét. Gyakran megzavarnak ugyan két-három napra ide internált párbajhősök, akik folytonosan molesztálnak és zaklatnak a párbajuk történetének elmondásával, a krakéler és stréberség, mint közismert társadalmi egzisztenciális hóbortok szükségességének vitatásával, de hál' istennek gyorsan tovább mennek innét és megint csöndben maradhatok gondolataimmal és terveimmel.

(Goga, a politikus.)

— Értesült-e már a szerkesztő ur, — kérdeztem, — a magyar politika legújabb alakulásáról?

— Igen, mindenről tudok, — válaszolta. — Ide is járnak ujságok és olvastam, hogy a kormány lemondott. Én szerintem, — bár hangsúlyozom, hogy én mindig a román nemzetiségi érdekek szem előtt tartásával beszélek, — elérkezett az ideje az általános választói jog keresztülvételének. Magyarországon az osztrák érdekek uralkodnak és hatalmaskodnak, addig pedig egy nemzet szabadon nem fejlődhetik.

— Igen ám, — szólottam, — de az általános választói jog, ha meg is lesz, akkor is a fő suly a magyar szupremációra lesz helyezve.

Itt azután Goga kibontakozott azonnal nyugodt flegmájából, ismét Goga lett: a román izgató, a nemzetiségek büszke harcosa, a dákó-román álmok ekzaltált kesergője.

— Magyar szupremáció — felelte gyorsan és izgatottan, — a magyar szupremációt semmi nem biztosíthatja, csak ami tényleg fennáll, ami létezik: a tíz millió magyarság, szemben a tíz millió különböző ajku nemzetiségekkel. A többi mind csak önámítás, mind csak mese és a tények ferdítésével való brilirozás. Ha az általános választói jog olyan lesz, mint amilyennek lennie kell, hogy a kerületek becsületesen és arányosan lesznek felosztva, szavazói joggal bírni fog minden magyar állampolgár, akkor így is biztosítva lesz a magyar szupremáció — a megfelelő arányban. De ha úgy osztják fel a kerületeket, mint ahogy most van, Erdélyben például 30.00 román választ egy képviselőt és Vízaknán 175 magyar választó szintén egy képviselőt, akkor ez a választói jog sem lesz megfelelő és mi románok továbbra is küzdeni fogunk, mint eddig.

(Egy kis román politika.)

— Hát tulajdonképpen mit akarnak önök románok? — kérdeztem nyíltan, — mik az önök céljai?

Goga halványkék szemével a távolba révedezett, mintha egy távoli hegyi-nép prófétája szólana a nép jogaiért a kegyetlen zsarnokhoz, az elnyomó ellenség büszke fenhéjázójához, — azután beszélni kezdett. Jelenléte, kis köpcös alakja, mintha megnövekedett volna, az elvek és ezredéves vágyak, a nagy román állam-eszmét interpretáló szavak sulya alatt.

— Képzeld magát uram, ha a mi helyzetünket látni akarja, az 50-es évekbe. Mikor a magyar nép el volt nyomva, mikor a Bach-korszak uralkodott és Haynau vérbe fojtotta a szabadságot és a szabad akaratot. Mikor a költők, mint Tompa Mihály, csak allegorikusan merték kifejezni a nemzet ábrándjait, a szabadság utáni örök vágyait.

— De uram, — szólottam, — ez más. A magyar, nemzet volt, önök pedig csak nemzetiségek és önöket nem nyomja el senki.

— Nemzet, vagy nemzetiség, — pattogott Goga ekkor már szenvedélyesen, — az egész mindegy. Közjogi fejtegetésekkel soha nem foglalkoztam, az nekem semmi. A lényeg a fő. Mi is el vagyunk nyomva. Igen is! Mindjárt be is bizonyítom. Három millió román van Magyarországon és annak a három milliónak csak öt képviselője van a magyar képviselőházban, ahol az összes népekre érvényes törvényeket hozzák. Szemben ezzel van az országban kétszázötvenezer szláv, akik tizennégy képviselőt küldenek a magyar parlamentbe.

— De tovább megyek. Az egész magyar közigazgatásból számüzve van a romániség. Nincs az országban tíz szolgabíró se román. És kezdve a vasuti kalauztól egész a főispánig, román ember nincs sehol. Nincs a románoknak iskolája se, hanem magyar iskolába kénytelenek a gyerekeiket járattatni. A 67-es kiegyezéskor pedig tételes törvény szankcionálta, hogy a közigazgatási közeg olyan nyelvű legyen, mint a lakosság. A szoksnak van szász ispánjuk, de a románoknak még a tanítójuk is magyar.

— De hát uram, — vágtam közbe a hatalmas szóáradatnak, — a magyar nyelvre ugyanis szükségük van.

— Ép itt a hiba és az igazságtalanság. A törvények betartása mellett nem lenne szükségünk a magyar nyelvre, mert a mi népünkkel, a mi nyelvünkön kellene érintkezni a hatósági embereknek és akkor mi is ide tartozóknak éreznénk magunkat és nem idegeneknek. Akkor mi is a nemzethez tartoznánk, akkor mi is a külfölddel szemben a magyar